

versus est, sanctorum Patrum statuta, et sacrosancta Dei detestatur Ecclesia. Leges etiam sæculi de tali contubernio natos, et infames pronuntiant, et ab hæreditate repellunt.

XVII. De incendiariis.

Pessimam siquidem et depopulatricem, et horrendam incendiorum [f. incendiariorum] malitiam auctoritate Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli omnino detestamur et interdiciamus. Hæc etenim pestis, hæc hostilis vastitas, omnes alias deprædationes exsuperat: quæ quantum populo Dei sit damnosa, quantumque detrimentum animabus et corporibus inferat, nullus ignorat. Assurgendum est igitur, et omnimodis laborandum, ut tanta clades, tantaque pernicies, pro salute populi eradicetur et exstirpetur. Si quis igitur post hujus nostræ

A prohibitionis promulgationem, malo studio, sive pro odio, sive pro vindicta, ignes apposuerit, vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium vel auxilium scienter tribuerit, excommunicetur. Et si mortuus fuerit incendiarius, Christiana careat sepultura: nec absolvatur, nisi prius damno, quod intulit, secundum facultatem suam resarcito, juret se ulterius ignem non apposurum. Pœnitentia ei detur, ut Hierosolymis, aut in Hispania in servitio Dei per integrum annum permaneat. Si quis autem archiepiscopus, vel episcopus, hoc relaxaverit, damnum restituat, et per annum ab officio episcopali absteineat. Sane regibus et principibus, faciente facultatem justitiæ consultis archiepiscopis et episcopis non negamus (204).

(204) Hos canones concilio Remensi tribuit etiam collectio codicis Ebroicensis. Eadem vero postea in Lateranensi concilio Innocentii ejusdem omnes iterum promulgati fuere. Ac verisimile est, eosdem ipsos in concilio quoque Arvernensi, quod anno hunc præcedente idem Innocentius apud Claromontem habuerat, aut omnes, aut pro parte promulgatos. In hoc certe Claromontensi concilio canonem de violentis manibus in clericos non injiciendis conditum fuisse, auctor est Bernardus Guidonis in lihello de conciliis. Anno, inquit, Domini 1130, indictione viii, mense Novembri, apud Claromontem præsidente ibidem Innocentio papa II cum cardinalibus et archiepiscopis et episcopis, ac religiosis viris, cum multitudine sapientum et litteratorum virorum, celebrata est synodus, in qua de fide catholica et animarum ædificatione, ac morum honestate, et malorum eradicatione, tractatum est; et obedientia eidem papæ Innocentio astanti ab universis est grantanter promissa. In eadem quoque synodo concessum est privilegium clericis, quod habetur in decretis, 17, q. 4, cap. 1: « Si quis suadente. » Conciliorum Innocentii apud Claromontem, et Remos meminit quoque Petrus Cluniacensis lib. II De mirac., cap. 10. Jac. SIMOND. — In concilio Remensi Godehardus episcopus Hildesheimensis sanctorum honoribus donatus fuit. Bernardus enim ejusdem urbis episcopus, qui hoc petierat ab Innocentio II in concilio Leodiensi, uti ad concilium Leodiense narravimus, ex auctore anonymo Historiæ canonizationis et miraculorum S. Godehardi, remissus fuerat ab eo ad concilium nationale, quod tunc temporis in Remensem civitatem in festo S. Lucæ indictum fuerat, inquit anonymus. Festum S. Lucæ incidit in feriam I, seu in xv Kal. Novemb., sed Dodechinus abbas ait concilium xiv Kal. Novemb. habitum esse, quia scilicet postridie

B festi S. Lucæ seu feriæ secunda de more prima sessio coacta, et negotiorum tractatio inchoata. Bernardus ep. Hildesheimensis unq̄ cum S. Norberto metropolitano suo ad urbem Remensem venit, dum jam synodus aliquot dies esset celebrata, inquit idem anonymus, qui paulo post subdit: *Episcopus Tarraconensis, vir religiosus et litterali scientia eruditus, quo ordine translatio fieri deberet, exposuit.* Erat is beatus Oldegarius Barcinonensis ep. et Tarracoenensis archiep., non autem Michael, ut vult Henschenius ad diem 4 Maii Vitam S. Godehardi illustrans, qui episcopus erat Tarraconæ in regno Aragoniæ, non vero Taragonæ aut Tarraconæ in principatu Catalaunensi seu Barcinonensi. In canonizatione S. Godehardi coadunata synodus terminatur, inquit anonymus, qui statim refert litteras Innocentii II, Clero et populo Hildesheimensi datas Remis iv Kalendas Novembris, quibus significat se Godehardum in sanctorum numerum retulisse; et ex quibus intelligimus synodum Remensem die 29 Octobris finitam fuisse. Porro Innocentii litteræ hæc sunt: *Innocentius episcopus, etc.* (Vide supra inter epistolas Innocentii, sub num. 61.)

In hoc concilio adfuerunt 13 archiepiscopi, et 263 episcopi, et abbatum ac monachorum et clericorum magna multitudo. Illuc rex et regina, et tota nobilitas Franciæ confluerunt, inquit Ordericus lib. xii, p. 893, Baronius n. 7, videns Bernardum, seu verius Ernaldum Bonævallis abbatem scribere post concilium Remense celebratum esse Leodiense, quodnam ex illis prius coactum fuerit, sub dubio reliquit; sed vel solus anonymus a nobis citatus, qui hoc tempore vixit, auctorem Vitæ S. Bernardi ea in re hallucinatum esse certo nos edoceret, quando alia testimonia deessent.

AD CONCILIUM REMENSE ADDITIO

Remensis concilii canones Sirmondus prior, et post eum collectores omnes dederunt, nec alios unquam in eo editos vulgo eruditi seu vulgari posse suspicati sunt. Id ego pariter cum illis sentiebam, donec Udalrici Rambergensis codicem sors obtulit. Hunc ego nactus, in ipso statim limine concilii hujus canones offendi, quos cum editis conferens in multis ab illis discrepare comperi. Nam et canones nonnullos exhibet, quos inter vulgatos frustra quæras, et in iis, qui cum editis congruunt, addita sunt nonnulla, quæ in his desiderantur. Desunt vicissim apud Udalricum quædam in editis legenda. Discriminis hujus non alia ratio suppetit, nisi quod in alterutro collecta sunt sub uno concilii Remensis titulo quædam, ab eodem pontifice in aliis conciliis, puta in Claromontano et forte etiam in Lateranensi II generali definita. In ea vero codicum discrepantia quinam Remensis concilii canones genuini censendi sint, qui vero aliunde adsciti, non facile quis definiret; quanquam exhibitos ab Udalrico genuinos Remenses ea forte conjectura persuaserit; quod ille codicem suum circa illos annos, quibus concilium habitum est absolterit.

CONCILIUM INNOCENTII PAPÆ II.

Hæc sunt exemplaria eorum quæ a domino Innocentio, Ecclesiæ catholicæ apostolice, decreta et a tota synodo Remensi unanimiter sunt recepta.

I. Primum ergo statutum est, ne qua emptio, aut A venditio fiat doni ecclesiastici, et qui emerit, eodem privatur quo acceperat, emptorque, et venditor, et interventor emptionis sententia excommunicationis damnati sunt.

II. Placuit etiam domino apostolico, et toti concilio, ne quis audiat missam presbyteri habentis concubinam vel uxorem.

III. Assensu etiam omnium firmatum est, ut clerici omnes a subdiacono et supra continentes sint, et qui non fuerint continentes deponantur.

IV. Acclamantibus etiam omnibus præceptum est, ne quis in archidiaconum vel decanum, sive B episcopum, nisi qui diaconus vel presbyter est ordinetur.

V. Sancitum est etiam auctoritate apostolica, et totius concilii, ne admittantur ad lectionem divinitatis, nisi litterati, ubi secreta divini mysterii tractanda sunt. Atque hæc medicina est inventa contra morbum, qui multum invaluit. Nam illitterati lectionem divinæ paginæ audientes, et non intelligentes, in plateis coram mulierculis, disputant, et in errorem inducuntur, et in verba profana prorumpunt.

VI. Data est etiam sententia, ut clerici ordinati, et ecclesiastica beneficia possidentes, ubicunque sive domi suæ, sive in studio, in habitu clericali sint, et capillos tonsos, et barbam rasam habeant, vestes quoque rotundas. Et hoc remedium illi vitio repertum est, quo divites quidam donis ecclesiasticis prælatorum fugiunt præsentiam, ut liberius ad libitum suum vivant, et eleemosynas pauperum in superfluitatibus suis expendant.

VII. Jussit etiam dominus apostolicus, omnium voce consentiente, ut mortuo sacerdote, vel episcopo, bona ejus in libera potestate æconomi sint, quoadusque Catholicus ejus successor ex integro illa recipiat.

VIII. Consensit quoque in hoc venerabilis omnium fratrum conventus, ut quælibet etiam ecclesia, cujus dotes ad sustentationem clerici sufficiunt, proprium habeant sacerdotem, nec recipiatur mercenarius et conductus.

(205) Canon I est canon I Remensis, sed pro illo nota infamie Udalricus ponit excommunicationis sententia damnati sunt. Nec aliam quam excommunicationis pœnam in eos canones infligunt Remens. anni 1119, can. 1, Gerundense anni 1078, can. 2. Est etiam contra sanctionem Chalcedonensis concilii, can. 2.

Can. 2 est Remensis vulgati can. 5.

Can. 3 est vulgatus can. 4.

Can. 4 est vulgatus can. 8; sed in vulgato nihil legitur de episcopo nisi saltem ex diacono eligendo. Hæc tamen de episcopo sancivit Urbanus II, in concilio Claromontano anno 1095, cap. 5.

Can. 5 non legitur in editis.

Can. 6 respondet Remensi 2; sed plus aliud explicat de vestium forma.

Can. 7 respondet canon 3 vulgato.

Can. 8 respondet edito 9.

IX. In verbo Domini dictum et edictum est, ne quis manum imponat, aut clerico, aut monacho cujuslibet ordinis. Quod qui violaverit, a divini officii participatione et omni ecclesiastica communione longe fiat.

X. Ecclesias, ex quo consecratæ fuerint, liberas et absolutas a manu laicorum esse, dispositum est.

XI. Danno confirmatum est, rusticos habere pacem quotidie in corpore, et in rebus suis, dum eunt, vel redeunt, vel commorantur in agricultura, vel in aliquo opere manuum.

XII. Lex posita est generalis observandæ pacis omni loco et omni tempore anni, ab advesperante feria IV usque ad matutinum feriæ V. Ubi eam vero, quæ in vulgari nostro pax diei nuncupatur, inviolabiliter custodiri decretum est temporibus ab antiquo institutis. Clericis et monachis, et mulieribus pax perpetua, banni confirmatione, data est.

XIII. De conjugiiis dissolvendis caute determinatum est, quod post manifestam nuptiarum celebrationem nec marito, nec uxori liceat quærere occasionem spontaneam dissolvendi conjugii, nec juramentum eorum recipiendum, qui inducti familiaritate privata jurant cognationem conjugatorum. Sed si quis fidelis pro charitate Christi aliquam lineam consanguinitatis præpedientem conjugium monstraverit, cæterisque indicis, et testimoniis comprobaverit, ei fidem habendam esse censet sedis apostolicæ venerabilis auctoritas.

XIV. Nec vero illa occasio recipienda est ex decreto apostolicæ sedis et totius concilii, si quis postquam uxorem duxerit, se ipsam accusabit incestus occulte cum cognata uxoris admissi.

In fine damnati sunt sententia excommunicationis invasores regni et Ecclesiæ, Petrus Leonis et Conradus cum omnibus suis fautoribus, inclinatis cereis ardentibus, ad extinguendam memoriam illorum, ab archiepiscopis, episcopis, abbatibus totius concilii; depositi sunt etiam cardinales, qui discesserunt ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ (205).

Can. 9 respondet edito 13; nam *imponere manum clerico* perinde hic est ac inferre manus violentas.

Can. 10 respondet vulgato 7.

Can. 11 respondet canon 10 vulgato 10 et 11; sed inter eos qui pace perpetua donantur, mulieres pariter expressæ sunt, quod in editis desideratur; sed et veteres canones expresserunt, Audomarense anni 1099, can. 3; Narbonense anni 1054, can. 15; Claromontanum anni 1095, can. 4.

Can. 12 est in editis canon 11; sed aliis verbis exprimitur, et paulo ab editis in eo discrepat, quod pax seu tregua Dei usque ad solis ortum feriæ II in editis præscribitur; hic vero usque ad vespertas feriæ I. Ita enim legendum in adnotatione ibidem monni.

Can. 13 omnino deest in editis, sed non dissimilem sanctionem habes in concilio Londoniensi can. 16.

Canon postremus idem fere nihil habet cum edito